

Zaalteksten

Exhibition:

Overall muziek \ Music Everywhere

Date:

27 June to 31 October 2015

Overall muziek

Wegdromen bij je online muziekljst, cassettebandjes luisteren op je walkman tijdens het sporten, plaatjes draaien met je vrienden of stiekem met je transistorradiootje onder de dekens luisteren naar een piratenzender... Iedereen heeft zijn eigen muzikale herinneringen. Voor jouzelf uniek, maar vaak ook heel herkenbaar voor anderen. Ze roepen een perfect tijdsbeeld op van je jeugd en van de manier waarop muziek toen werd beleefd.

Overall muziek neemt je mee terug in de tijd, naar de popidolen en de hits van toen, van Armin van Buuren tot Enrico Caruso. Volg het spoor langs uitvindingen die de muziekbeleving op zijn kop zetten en de popcultuur mogelijk maakten, zoals de walkman, de synthesizer, de transistorradio of de grammofoonspeler.. Van minuscule apparaten naar grote apparaten, van beleving-in-je-eentje naar samen muziek luisteren en van elektrische gitaareffecten en techno-sounds naar kamerorkesten. Terug naar de fascinatie die de bron vormt waarmee dit allemaal begon: de zoektocht naar de werking van ons oor.

Music Everywhere

Losing yourself in your online music list, listening to cassette tapes on your Walkman at the gym, playing records with your friends, or secretly listening to a pirate radio station on a little transistor radio under the blankets. . . Everyone has his or her own musical memories. For you they are unique, but they are often experiences shared by many other people. They recall a perfect picture of youth, and the way in which music was experienced in each era.

Music Everywhere takes you back in time, to the pop idols and hits of yesteryear, from Armin van Buuren to Enrico Caruso. Follow the trail that leads through a succession of inventions that completely revolutionised people's experiences of music and made pop culture possible, such as Walkmans, synthesizers, transistor radios and gramophones, and. From tiny devices to large pieces of equipment, from the solitary musical experience to listening together, and from electrical guitar effects and techno sounds to chamber orchestras. Back to the fascination that is the source and beginning of all these developments: the quest to understand the workings of the human ear.

De muziekdrager is dood, leve de muziekdrager

Waar internet is, is muziek. Je kiest je eigen muziek uit een *stream* met tienduizenden nummers en kunt direct luisteren naar wat je wilt waar je maar wilt. Muziek zelf fysiek bezitten op lp of cd hoeft niet meer. Ziedaar de revolutie. Niet de cd, de mp3-speler of de iPod, maar het verdwijnen van de muziekdrager zelf is de grootste omwenteling in onze muziekbeleving van de afgelopen tijd.

Bij de tentoonstelling *Overall muziek* is het Spotify-account *Teylersmuziek* aangemaakt. Hier staan voor iedereen die Spotify heeft afspeellijsten vol muziek klaar bij thema's uit de tentoonstelling, zoals de ontwikkeling van elektronische muziek. Veel luisterplezier!

The music carrier is dead; Long live the music carrier

Wherever there is internet, there is music . You choose your own music from a stream of tens of thousands of tracks, and can listen, straight away, to whatever you want, wherever you want. There is no longer any need to physically possess music on a vinyl record or a CD. That is the real

revolution. Not the CD, the mp3 player or the iPod, but the disappearance of the music carrier itself is the biggest revolution in our experience of music in recent times.

The exhibition *Music Everywhere* has signed up to this trend, with the Spotify account *Teylersmuziek*. Anyone with Spotify can access it to listen to playlists that have been put together to fit the various themes in the exhibition, such as the development of electronic music. Enjoy!

Elektronische muziek

De invloed van elektronica op de pop- en dancemuziek is moeilijk te overschatten. Dat elektrotechniek kan swingen bewezen artiesten als The Supremes, Jimi Hendrix en Kraftwerk al in de jaren '60 en '70. De synthesizer, de elektrische gitaar, sampling, vervorming en geluidsversterking: de muziekbeleving die hierdoor in de afgelopen decennia mogelijk werd vinden we nu heel gewoon, maar het is een wereld van verschil met het onversterkte kamerorkest van een eeuw eerder.

Electronic music

The influence of electronics on pop and dance music would be hard to overstate. That electrotechnology can be cool was demonstrated long ago, in the 1960s and 1970s, by artists like the Supremes, Jimi Hendrix, and Kraftwerk. The synthesiser, the electric guitar, sampling, distortion and amplification: the musical experiences that these have made possible over the past few decades seem commonplace to us today, but they are worlds apart from the non-amplified chamber orchestra that people used to listen to fifty years earlier.

Dance!

Nederlandse dj's zoals Armin van Buuren, Hardwell, Tiësto en de pas 19-jarige Martin Garrix staan in de wereldwijde top 10 van de dancemuziek. Hun muziek laten ze horen via MIDI-controllers, waarmee geluiden en samples uit laptops, mengpanelen en andere elektronische bronnen gemengd worden tot de overbekende hits. Let's dance!

Dance!

Dutch DJs like Armin van Buuren, Hardwell, Tiësto, and the 19-year-old Martin Garrix are among the global Top Ten of dance music. They play their music using MIDI controllers, combining sounds and samples from laptops, mixing panels and other electronic sources into hugely popular hits. Let's dance!

Elektrosounds

De Duitse band Kraftwerk is voor velen de absolute grootmeester van de elektronische muziek. Maar ze vonden het niet uit. Hun inspiratie kwam onder andere uit Eindhoven, waar Philips in de jaren '50 al elektronische muziek maakte. Dat was toen geen commercieel succes, maar in de jaren '70 wél een inspiratiebron voor de pop avant-garde van toen, waaronder Kraftwerk.

Electrosounds

Many people might single out the German band Kraftwerk as the absolute grand master of electronic music. But they did not invent it. They derived their inspiration in part from Eindhoven, where Philips was already making electronic music back in the 1950s. It was not a commercial success at the time, but in the 1970s it helped to inspire the pop avant-garde, including Kraftwerk.

Elektrische gitaar

Jimi Hendrix was eind jaren '60 de belangrijkste vernieuwer op gitaargebied en introduceerde nieuwe geluidseffecten. Met zijn virtuoze spel veranderde hij de gitaar in een elektrische machine

die kon gillen, scheuren en grommen. Toen hij in 1967 optrad op de Hippy Happy Beurs in Rotterdam waarschuwde hij zijn publiek nog netjes met "I don't know what you're used to over here, but take care of your ears. You might as well stand back a little." Waarop het publiek keurig naar achteren stapte.

Electric guitar

Jimi Hendrix was the most important innovator as a guitarist in the late 1960s, introducing new sound effects. With his virtuoso playing, he transformed the guitar into an electric machine that could scream, tear, and growl. When he performed at the Hippy Happy Beurs in Rotterdam in 1967, he was kind enough to warn the audience: "I don't know what you're used to over here, but take care of your ears. You might as well stand back a little." And the audience obligingly moved back a few steps.

De synthesizer

De hit *Reflections* van The Supremes had in 1967 de primeur: het is de eerste synthesizer popsong. Nog geen tien jaar later bracht Stevie Wonder zijn beroemde album *Songs in the Key of Life* uit, waarop het geluid van synthesizers prominent aanwezig is. De synthesizer is niet meer weg te denken uit de popmuziek.

Synthesizers

The Supremes' hit *Reflections*, released in 1967, was the first ever synthesizer pop song. Less than ten years later, Stevie Wonder released his famous album *Songs in the Key of Life*, which features the sound of synthesizers prominently. Today, we could scarcely imagine pop music without it.

Plaatjes draaien

Eind jaren '50 wordt er in Nederland druk gerock-'n-rolld op muziek van Bill Haley, Elvis 'the Pelvis' Presley en van Nederlandse bands als de Blue Diamonds en Peter en zijn Rockets. Als in 1964 The Beatles naar Nederland komen, breekt ook hier de Beatlemania in alle hevigheid los.

Plaatjes draaien is de nieuwe hobby van *teenagers*, samen bij een jukebox of op je eigen pick-up. Zelf muziek kopen is betaalbaarder geworden dankzij de single en lp van vinyl, de goedkopere platenspelers en de beter gevulde beurs van de Nederlandse huishoudens. Met een beetje geluk schalde in 1960 *Living Doll* van Cliff Richard de hele dag door je kamer, of tijdens zo'n puike fuif met vrienden natuurlijk.

Playing records

In the late 1950s, everyone was rocking and rolling in the Netherlands to the music of Bill Haley, Elvis Presley, and Dutch bands such as the Blue Diamonds and Peter and his Rockets. When the Beatles came to the Netherlands in 1964, the country erupted in a fever of Beatlemania.

Playing records was how teenagers spent their time, whether clustered around a jukebox or using their own record players. Music had become more affordable thanks to vinyl singles and LPs, cheaper record players, and the growing spending power of Dutch households. By 1960 more and more young people could arrange for Cliff Richard's *Living Doll* to be blaring away in their own room, or at a 'groovy' party with friends.

Eigen muziek

Lp's en singles van vinyl doen begin jaren '50 hun intrede in Nederland. Ook komen er kleine, draagbare en betaalbare pick-ups op de markt. Zoals de gekke platenslikker, die singletjes

volautomatisch afspeelt en dan weer uitspuugt. Luisteren naar je eigen muziekverzameling kan nu overal, want met een paar Witte Kat batterijen maakt zo'n koffergrammofoon altijd muziek.

Buying music

Vinyl LPs and singles first came onto the market in the Netherlands in the early 1950s. At the same time, small, portable and affordable record players became available. One was the crazy Philips Mignon, known in Dutch as the 'record swallower', which played singles automatically before spitting them out again. It was soon possible to listen to your own music collection anywhere: all you needed was a few batteries to keep your portable gramophone going .

Muziek op de plaat

Enrico Caruso die in de woonkamer klinkt, of een liefdesliedje van Ginger Rogers en Fred Astaire dat tijdens een picknick uit een meegenomen grammofoon schalt: het was allemaal mogelijk. Met de komst van muziekopnames tegen het einde van de 19^e eeuw waren artiesten voortaan niet meer enkel live te horen. Ze klonken nu op afroep vanaf wasrollen en grammofoonplaten, tot groot genoegen van een miljoenenpubliek.

De grammofoon werd de standaard aan het begin van de 20ste eeuw. Dat succes begon echter bescheiden: de eerste grammofoon kwam in 1888 in kleine oplage als kinderspeelgoed op de markt, om daarna pas de wereld van de volwassenen te veroveren.

Grammofoonspelers waren lang geheel mechanisch, zonder stroom, met een veermechaniek en een karakteristieke grote hoorn voor het geluidsvolume. Met de introductie van elektronische grammofoonspelers in de jaren '30 verdwijnt die geleidelijk uit beeld.

Recorded Music

Filling your living room with the sound of Enrico Caruso's voice, or taking a gramophone along to your picnic and listening to Ginger Rogers and Fred Astaire singing a love song: it was all possible. With the advent of recorded music at the end of the 19th century, live performances ceased to be the only way to listen to your favourite artists. They could now be heard on demand, from wax cylinders and gramophone records, to the delight of millions.

The gramophone became the standard music carrier in the early 20th century. Its success grew from modest beginnings, however: the first gramophones were marketed in small editions as children's toys in 1888, but before long they conquered the adult world as well.

For many years, gramophones were mechanical devices with a wind-up spring motor and a big flaring horn to amplify the volume. With the introduction of electrically-powered gramophones in the 1930s, these early features gradually disappeared.

Geluid en het oor

Hoe werkt het oor? En wat is geluid? Deze vragen stonden in de 19^e eeuw centraal in het akoestisch onderzoek in laboratoria in Europa en Amerika. Ook in het laboratorium van Teylers Museum werd hier onderzoek naar gedaan.

De experimenten in de geluidslabs leidden onbedoeld tot uitvindingen die de muziekbeleving spectaculair zouden veranderen. De synthesizer, de grammofoonspeler, de microfoon, de radio, de luidspreker en ook de telefoon vonden hier allemaal hun oorsprong.

Halverwege de 19^e eeuw stond muziekbeleving nog steeds gelijk aan *live* muziek. Vermogende burgers bezochten concerten of luisterden naar mechanisch gespeelde muziek uit een speeldoos. Voor de rest van de bevolking bood het draaiorgel in de straat muzikaal vertier. Maar dit veranderde snel.

Sound and the Ear

How does the ear work? And what is sound? These were the central questions that were explored in the 19th century, in the acoustic laboratories of Europe and the United States. The laboratory of Teylers Museum also researched these issues.

The experiments in the sound labs led unintentionally to inventions that would utterly revolutionise the experience of music. The synthesizer, the gramophone, the microphone, the radio, the loudspeaker and even the telephone all originated in these laboratories.

In the mid-19th century, live music was the only kind of music there was. Wealthy people went to concerts or listened to mechanical tunes played on a wind-up music box. The rest of the population derived musical entertainment from the barrel organ passing down the street. But all this was soon to change.

Radio

Je eigen kleding, je eigen muziek en piratenzenders als Radio Veronica om je smaak en identiteit te ontwikkelen. Het ontstaan van de jongerencultuur in Nederland rond 1960 dankt alles aan de transistorradio: dé manier om eigen zenders te beluisteren, buiten de gevestigde orde om. Onder die gevestigde orde vielen niet alleen je ouders, maar ook het verzuilde en gezapige omroepbestel van de jaren '60.

Het is haast niet voor te stellen dat het eerste radioprogramma van Europa slechts veertig jaar daarvoor, in 1919, werd uitgezonden. Vanuit Den Haag hield ingenieur Idzerda zijn 'muzikale soirees', die tot in Engeland beluisterd werden. Muziek in de huiskamer was een voltreffer en al snel stond in veel Nederlandse huiskamers een radiotoestel.

Radio

Distinctive clothes, distinctive music, and pirate radio stations like Radio Veronica were all ways of developing and displaying your taste and identity. The genesis of the youth culture in the Netherlands, around 1960, owed everything to the transistor radio: the best way of listening to young people's own radio stations, which rejected the values of the establishment. This establishment did not only mean parents; it also meant the compartmentalised and unimaginative broadcasting system of the 1960s.

It seems almost incredible that the first radio programmes had been broadcast in Europe only forty years earlier, in 1919. From The Hague, the Dutch radio pioneer Idzerda broadcast his 'musical soirées', which had listeners as far away as in England. The novelty of music in the living room galvanised the population, and before long, many Dutch households had their own radios.

De transistorradio

De uitvinding van de transistor in 1947 maakte de kwetsbare en grote gloeibuizen in radio's overbodig. Zo kon de transistorradio een klein, draagbaar, betrouwbaar en betaalbaar massaproduct worden. Philips domineerde de Nederlandse markt met zijn *all transistor* radio's, maar halverwege de jaren '60 namen Japanse merken die positie over.

The transistor radio

The invention of the transistor in 1947 made the large, vulnerable vacuum tubes that had been used before obsolete. The transistor radio became a small, portable, reliable and affordable mass product. Philips dominated the Dutch market with its all-transistor radios, but by the mid-1960s it had lost this position to Japanese brands.

Radiopiraten op zee

Om de starre Nederlandse omroepwet te omzeilen, gingen nieuwe zenders uitzenden vanaf zee of vanuit landen als Luxemburg. Deze piratenzenders waren ongekend populair bij de jeugd, die er massaal op afstemde. Met de radio onder de dekens luisteren naar Radio Veronica die vanaf het schip Norderney uitzendt; dat is een herinnering die velen delen.

Pirate Radio Stations at Sea

To evade the rigid Dutch broadcasting laws, new stations broadcast their programmes from boats in international waters or from countries such as Luxembourg. These pirate radio stations were immensely popular with young people, and millions tuned in to them. Listening to Radio Veronica's broadcasts from its transmission ship, Norderney: it is a memory that many people share.

Stereo!

Muziek uit de radio was lang mono. Maar eind jaren '50 verscheen er apparatuur die muziek met een stereo-effect liet doorkomen. De werking van je oren werd natuurgetrouw nagebootst en dat was een wereld van verschil: links, rechts, voor, achter. Dankzij de stereo-opname en -weergave zat je niet langer vóór je radio, maar ín je muziek.

Stereo!

For many years, music played on the radio was 'mono'. But in the late 1950s, devices were manufactured that could play music with a stereo effect. The technology imitated the operation of listeners' ears, creating a world of difference: left, right, in front, behind. With stereo transmissions, listeners were no longer sitting in front of the radio, but *in* the music.

Radio in huis

Nog geen tien jaar na de eerste uitzending in 1919 zijn radio's echte consumentenartikelen geworden. Elk model had zijn eigen bijnaam, zoals het *kapelletje* of het *roggenbroodje*. Maar ze waren niet voor iedereen weggelegd: de toestellen kostten al snel enkele maandsalarissen. Voor wie dat niet had, was een zelfbouw kristalontvanger het alternatief.

Radio at home

Less than ten years after the first broadcast in 1919, radios had become real consumer articles. Each model had a nickname, such as *kapelletje* (little chapel) and *roggenbroodje* (rye loaf). But not everyone could afford to buy one: the sets could easily cost several months' salary. Those who did not have the money built their own crystal sets.

Muziek in de lucht

Het eerste radioprogramma van Europa was een muzikale uitzending van ingenieur en radiopionier H.H.S. Idzerda op 6 november 1919 vanuit Den Haag. Zijn huiskamer was de studio, met een grote geluidshoorn voor live-muziek en een installatie met alle zendapparatuur. Ging het rode licht aan dan was het 'koppen dicht' en startte de muzikale *soirée*.

Music on the air

Europe's first radio programme was a music programme broadcast from The Hague by the Dutch engineer and radio pioneer H.H.S. Idzerda, on 6 November 1919. The studio was his own living room, with a large horn for live music and an installation with all the necessary transmission apparatus. When the red light came on, everyone had to keep quiet, and the musical *soirée* would begin.

Walkman en cassettebandjes

Met de walkman had je je eigen muziek altijd op je oren, waar en wanneer je maar wilde. In je eigen muziekbubbel met Madonna of Michael Jackson op de oren trimmen, rollerskaten of fitnesssen: de walkman sloot perfect aan bij het ik-tijdperk van de jaren tachtig. Dit was mogelijk dankzij het cassettebandje. Deze Nederlandse vinding ontketende een revolutie in de muziekbeleving en –beschikbaarheid. Voor het eerst kon je je eigen muziekselectie samenstellen en voor weinig geld veel muziek bezitten. Het cassettebandje was klein, makkelijk, goedkoop en daardoor eindeloos succesvol. Het contrast met zijn directe voorganger, de losse magneetbandspoel, kon gewoon niet groter zijn.

Walkman and cassette tapes

With the Walkman, you could have your own music in your ears all the time, wherever and whenever you wanted. Jogging, roller-skating or working out, in your own music bubble with Madonna or Michael Jackson in your ears: the Walkman was perfectly attuned to this truly self-centred age – the 1980s. This was possible thanks to the invention of cassette tapes. This Dutch invention triggered a revolution in the availability and enjoyment of music. For the first time, it was possible to compile your own music selection and own a large quantity of music for little money. Cassette tapes were small, convenient and cheap, and therefore incredibly successful. The contrast with their immediate predecessor, large reels of magnetic tape, could not have been greater.

Kruip onder de dekens en luister naar

Joost mag het weten

Radio Veronica, 17 juni 1964

Een van de populairste programma's van piratenzender Radio Veronica, met dj Joost den Draaijer (pseudoniem van Willem van Kooten).

Stem zelf af op de radio

Philips FM stereoradio, *bi-ampli plano*, ca. 1965

Geen voorgeprogrammeerde zenders, maar zelf afstemmen op muziek door aan de knoppen te draaien. Het groene 'kattenog' geeft de ontvangstkwaliteit aan: hoe breder hoe beter. Probeer het maar!

Collectie Radiotvdesignmuseum, Haarlem

TEKSTBLOK COLOFON

Gemeentemuseum Den Haag
Museum Speelklok, Utrecht
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Hilversum
Original Jukeboxcompany, Cruquius
Radiotvdesignmuseum, Haarlem

Dhr. J. Attema
Dhr. J. Krant, Amsterdam
Collectie Jaap Slikker
En overige particuliere collecties

De tentoonstelling werd gemaakt in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid te Hilversum (logo)

De tentoonstelling kwam tot stand dankzij steun van:
(logos) van links naar rechts

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Prins Bernard Cultuurfonds
BankGiroLoterij
J.C. Ruigrok Stichting
Gemeente Haarlem

Meer horen? Met een Spotify-account vindt u bij het profiel Teylersmuziek afspeellijsten die passen bij thema's uit de tentoonstelling. Veel luisterplezier!